

MUHANDISLIK & IQTISODIYOT

*ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal*

2025
MAY

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

РЭУ.РФ
Российский экономический университет
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik & iqtisodiyot

*ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal*

*Elektron nashr,
668 sahifa, may, 2025-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

TAHRIR HAY'ATI:

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

muhandislik & iqtisodiyot

*ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal*

05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
05.01.07 – Matematik modelashtirish
05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti

08.00.01 - Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 - Makroiqtisodiyot
08.00.03 - Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 - Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 - Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 - Ekonometrika va statistika
08.00.07 - Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 - Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 - Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 - Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 - Marketing
08.00.12 - Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 - Menejment
08.00.14 - Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 - Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 - Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 - Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan
"Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan
milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha
"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

M u a s s i s: "Tadbirkor va ishbiarmon" MChJ

H a m k o r l a r i m i z:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

Mahalliy budgetlar daromadlarini oshirish imkonoyatlari	12
Soatova Nodira Boboxanovna	
Bank aksiyalarining bozor bahosini shakllantiruvchi omillar va baholash metodologiyasi	18
Raxmatov Azizjon Jaloliddinovich, Jumayev Muzaffar Mahmud o'g'li	
Namangan viloyatida kichik biznes subyektlarini yanada rivojlantirish va ular samaradorligini oshirish.....	23
Jalolova Muazzamxon Akbarjonovna	
Kichik biznesni tijorat banklari tomonidan moliyalashtirishning o'ziga xos jihatlari	31
Nematulloyev Suxrob Sobirovich	
Qayta tiklanadigan vodorod narxлари strategiyasini o'rganish: xarajat noaniqliklarini bartaraf etish	35
Nuraliyeva Komila Sanakulovna	
Prospects for improving the efficiency of deposit operations in commercial banks	42
Olimov Abror Axadjon o'g'li	
Bank tizimida moliyaviy innovatsiyalar va raqamli texnologiyalar mohiyati va ahamiyati.....	51
Xodjimamedov Akmal Ashurovich, Umedov Abdullo Umedovich	
Elektron tijoratnini rivojlantirishni boshqarish samaradorligini baholash natijalari tahlili.....	57
Madieva Zuxra Iskandarbekovna	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik sohasida xotin-qizlar barqaror ish bilan bandligini oshirishning ilmiy-nazariy asoslari.....	63
Xoliyorova Shoxista Qahramon qizi	
Qurilish materiallari sanoati korxonalarida raqamli texnologiyalarni joriy etishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari.....	70
Qodirov Sardorbek Isroiljon o'g'li	
The role of sports marketing in training leadership personnel in the sports management system.....	75
B.Y.Hamraev	
Sanoat korxonalarida quyosh energiyasidan foydalanish orqali iqtisodiy samaradorlikni oshirish yo'llari	79
Qalandarova Gulshoda Nazirjon qizi	
Ishlab chiqarish infratuzilmasini rivojlantirishni davlat tomonidan tartibga solish konsepsiyasi	85
Normurodov Xusan Eshmaxmatovich	
Роль центрального банка в контроле инфляции: политика инфляционного таргетирования	95
Камилова Наргиза Абдукахоровна, Пиримкулов Фирдавс Шухратович	
Ko'pkari ot sporti o'yini chavandozlari sport kiyimini ishlab chiqish uchun tavsiya etilayotgan matolarning xususiyatlari tahlili	102
Musayeva Lobar Sayfullayevna, Po'latova Saboxat Usmanovna	
Оценка технико-экономических показателей автономной фотоэлектрической установки с устройством очистки от снега.....	107
Юлдошев Исроил Абриевич, Рустамова Шахноза Шухрат кизи, Ботиров Бозорбек Мусурмон угли, Жураев Обид Шавкатович, Атоева Мохинур Амриллаевна	

Some considerations about the specific features of advertising texts.....	116
Mustaqimova Kunduz Sobirovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida bank xizmatlari amaliyoti tahlili.....	121
Tangriev Izzat Raxmatullaevich	
Fransuzcha va o'zbekcha terminlar vektori asosidagi semantik o'xshashlik.....	125
Jo'rayeva Malohat Muhammadovna, Abduaxadova Zilola Jamoliddinovna	
Sayyohlik tilining raqamli tadqiqi: fransuz va o'zbek terminlarining multimodal vektor va vizual xaritalanishi.....	131
Abduaxadova Zilola Djamoliddinovna	
Обеспечение финансовой устойчивости предприятий: проблемы и решения	136
Аллаберганов Зокир Гойибович	
Qurilish korxonalarini boshqarishning tashkiliy mexanizmlarini shakllantirishdagi muammolar	142
Alijonov Jamshid Alijon o'g'li	
Innovatsion startaplarni moliyalashtirishda venchur kapitali	149
Bozorova Ozoda Raximovna	
Pul-kredit siyosati orqali iqtisodiyotni tartibga solish	154
Berdiyev Akram O'ktamovich	
Yashil buxgalteriya hisobi va ekologik masalalarga oid xalqaro talablar va yondashuvlar	163
Eshquvvatova Muxlisa Avaz qizi	
Sug'urta tashkilotlari moliyaviy hisobotlari auditida muhimlik va risk darajasini aniqlash uslubiyotini takomillashtirish	169
Abduraimova Maftunaxon Axmatovna	
Chizmageometriya fanida gamifikatsiya va didaktik o'yinlarning samaradorligi.....	174
Yo'ldashev Solmonjon Iqboljon o'g'li	
Tijorat banklarining nodepozit moliyaviy resurslarini optimallashtirish	179
Tangirkulov Bekzod Boxadirovich	
Теоретические аспекты, причины и специфика безработицы (на примере Республики Узбекистан)	186
С.Э. Холмуратов	
Xalqaro oziq-ovqat bozoridagi raqobat sharoitida meva-sabzavotchilik tarmog'ini rivojlantirishga oid xorij tajribalari	191
Mengnorov Almardon Abdirahmonovich	
O'zbekistonning butunjahon savdo tashkilotiga a'zo bo'lish jarayonlari va uning soliq tizimiga ta'siri	202
Qurbonov Muxiddin Abdullaevich	
Qoraqalpog'istonda mehmonxona xo'jaligining hozirgi holati tahlili	207
Xalimova Fayoz Nafasovna	
Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellektning bugungi kundagi ahamiyati.....	212
Norboyeva Mahliyo Rustamovna, Komiljon Baxromov Muzaffar o'g'li	
Method of drying melon using solar radiation and a household solar-infrared dryer.....	216
Khakimova Sabina Shamsiddin qizi, Qodirov Jobir Ro'zimatovich, Mirzayev Shavkat Mustaqimovich, Yangiboyev Fayoz G'aybulla o'g'li	
Qishloq xo'jaligi tarmog'ini moliyalashtirish istiqbollari	227
Ishniyazov Baxrom Normamatovich	
Влияние розничного кредитования на потребительский спрос	231
Базарова Нигора Равшановна	

Влияние розничного кредитования на потребительский спрос	231
Базарова Нигора Равшановна	
Прямые иностранные инвестиции как основной фактор повышения конкурентоспособности экономики стран	238
Наврузов Икрам Абдуллаевич	
Qishloq xo'jaligini moliyalashtirish tizimini takomillashtirish	243
Ishniyazov Baxrom Normamatovich	
Tayyor mahsulotlar hisobi bo'yicha xorij tajribasi va ulardan respublikamizda foydalanish imkoniyatlari.....	248
Xotamov Alisher Xotamjon o'g'li, Sayfullayev Mexroj Sayfullayevich	
Sanoat korxonalarida asosiy vositalar qadrsizlanishi va eskirishini hisobga olishni optimallashtirish.....	255
Kurbonova Shaxrinov Avazxonovna	
Korxonalarda ishlab chiqarish xarajatlarini auditorlik tekshiruvidan o'tkazish	262
Tulovov Erkinjon To'liqin o'g'li, Shanasirova Nodira Abdullayevna	
Digital transformation in public sector: advantages and challenges of the integration.....	266
Abdurakhmanova Sevinch	
Стратегическое планирование и предсказание результатов деятельности организации.....	271
Алимов Бехзоджон Наврузжонович	
Влияние привлечения инвестиций в национальную экономику на повышение конкурентоспособности предприятий.....	277
Каримова Дилафруз Садирдин кизи	
Nomoddiy aktivlar auditida sun'iy intellektdan foydalanish imkoniyatlari	283
Rozmatova Umida Yuldashevna	
To'g'ridan-to'g'ri sug'urtalash operatsiyalari bo'yicha sug'urta zaxiralarini shakllantirishni xalqaro standartlar asosida tashkil etish.....	290
X.A.Raximov	
"Sog'liqni saqlash sohasida davlat-xususiy sheriklik loyihalarini moliyalashtirishning innovation mexanizmlari va normativ asoslari"	294
Karabaev Sanjar Abdusamatovich	
Tibbiyot muassasalarida iqtisodiy barqarorlikning dinamik tahlili	302
Elmurodov G'ayratjon Abdumurodovich	
Korxona faoliyatini optimallashtirishdagi iqtisodiy tahlilning roli va ahamiyati.....	308
Sattorov Mirjahon	
Роль контекстного маркетинга в условиях ограниченной аудитории и дефицита ресурсов.....	313
Дебердиев Анвар	
O'zbekistonda korxonalarning iqtisodiy barqarorligini raqamli texnologiyalar yordamida oshirish	319
Iminova Nargizaxon Akramovna, Mo'yidinov Ma'murjon Mansurjon o'g'li	
Jahon amaliyotida eksport moliyalashtirishi: uning shakllari, afzalliklari va kamchiliklari	328
Xudoynazarov Sherzod Ismoilovich	
Ramli transformatsiya va korxonaning barqarorligi	333
Soibov Nozimbek Faxridin o'g'li	
Raqamli texnologiyalar yordamida kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish.....	342
Ernaqulov Sunnatillo Nurali o'g'li	

Роль цифровой эпохи в банковской сфере	346
Максудова Шахзода	
Yashil iqtisodiyotda innovatsiyalar va ekologik barqarorlik.....	350
Sultonov Omon Juma o'g'li	
Iqtisodiy modernizatsiya va uning davlat rivojlanishiga ta'siri	355
Zuvaydullaev Nematullo Oybek o'g'li	
Международный опыт: применение корпоративного менеджмента в государственном управлении развитых стран	360
Махмудова Севара Улугбековна	
Carbon markets and agribusiness: assessing the role of emissions trading in promoting sustainable agricultural practices.....	366
Mubina Toirova	
Standartlashtirishda nanotexnologiyalarning o'rni va ahamiyati	371
Ahmedova Sitara Asqar qizi	
Sut mahsulotlarini saqlash jarayonini boshqarish tizimining barqarorlik masalasi.....	376
Sabirov Ulugbek Kuchkarovich, Oqilov Azizbek Kozimjon o'g'li	
Kredit risklarini boshqarishda zamonaviy texnologiyalarning o'rni.....	392
Hamroyev Sherzod Axtamovich	
Alyuminiy ion energiya saqlaydigan qurilmalarning afzalliklari	399
Bafojev Abduhamid Hoshim o'g'li	
Buxgalteriya axborotining investisiya qarorlarga ta'siri.....	403
Rahmatova Shahnoza Shukurovna	
Комплексный подход к оценке и обеспечению финансовой безопасности текстильных предприятий.....	408
Турсунов Бобир Ортикмирзаевич	
Markaziy osiyo mamlakatlarida nodavlat notijorat tashkilotlarini moliyalashtirish: O'zbekiston tajribasi bilan solishtirma tahlil	416
Aliyev Arslon Salom o'g'li	
Temir yo'l transportini rivojlantirishda xorijiy olimlarning ilmiy yondashuvlari	422
Nasrullayev Nurbek Baxtiyarovich	
IoT (Internet of Things) texnologiyalari va ularning ishlab chiqarish jarayonlarida qo'llanilishi	428
Karabayev Ibragim Turdiyevich, Mamatqulov Toyir Chorshanbiyevich, Yqubov Bobur Mamasobir o'g'li	
Improvement of preparation of accounting policies in joint-stock companies	433
Ovlayev Suhrob Temur o'g'li, Yo'ldiyev Oybek Ulug'bek o'g'li, Normo'minova Dilorom Umar qizi, Avlayeva Oybarchin Olim qizi	
Korxonalar raqobatbardoshligini oshirishda innovatsion marketing strategiyalaridan foydalanish.....	437
Samadov Askarjon Nishonovich	
Bir qatlamli elastik asosda joylashgan to'sinning seysmik kuchlar ta'siridagi tebranishining v.z. vlasov usuli asosida analitik tadqiqi	444
Kamola Xaydarova	
Applications of hyperbolic geometry in physics and biology	449
Khaknazarova Khurshidabonu Kenjaevna, Otakulova Rukhshona Akram kizi	
Korxonalarni qayta tashkil etishda moliyaviy hisobot tuzish bo'yicha xalqaro tajriba, uni o'zbekistonda qo'llash imkoniyatlari.....	456
Davletov Ikram Raximberganovich	

Qoraqalpog'iston respublikasida turizm rivojini ta'minlovchi iqtisodiy va tashkiliy choralarni mukammallashtirish.....	462
Tleumuratov Baxadir Genjemuratovich	
Milliy iqtisodiyotda fond bozorini rivojlantirish istiqbollari	468
Sultonov Sherali Nuraliyevich	
Дифракция и отражение упругих поперечных волн в изотропной среде с жёсткой границей	476
Салиев А.А., Кеунимжаев М.К.	
Tijorat banklarida investitsiya loyihalari samaradorligi va amaliy holati tahlili	481
Axmedov Shoymurod Azamat o'g'li	
Aralash tolalardan tayyorlangan iplarning mustahkamlik xususiyatlarini o'rganish va tahlil qilish	486
Nurboev Rashit Xudoyberdievich, Salimov Shuhrat Halimovich, Bozorov Rustam Rasulovich	
Namangan viloyatining turizm salohiyatini rivojlantirish istiqbollari: Hududiy raqobatbardoshlik va innovatsion yondashuvlar	491
Khusniddin Egamnazarov	
Klasterlar hisob siyosatida boshqaruv hisobining metodologik asoslari.....	498
Toshpo'latov Azizbek Shermuxamadovich	
Jismoniy shaxslar soliq ma'muriyatchiligining nazariy masalalari.....	505
Isroilov Boxodir Ibragimovich, Ibragimov Boburshox Boxodir o'g'li, Navruzova Farog'at Abdihamid qizi	
Digital Transformation in Public Sector: Advantages and Challenges of the Integration.....	511
Abdurakhmanova Sevinch	
Важность проекта “Умный город” в Узбекистане.....	517
Акбаржон Иминов	
Iqtisodiy tizimda risk va uning xususiyatlari.....	522
Nasimov Ravshanjon Azimovich	
Innovatsion faoliyatning moliyaviy rag'batlantirish va boshqaruv samaradorligini belgilovchi omil va jihatlar.....	530
Baxriddinov Nodirbek Zamirdinovich	
Влияние цифровизации на сокращение теневой экономики: возможности и ограничения	536
Срожиддинова З.Х., Шарифзода Мубина Дилмуроджон кизи	
Строительство здания с ограждающей конструкцией из энергоэффективных мелкоштучных трехслойных блоков.....	540
Акрамов Х.А., Тохиров Ж.О.	
Проблемы и пути внедрения механизма налогового стимулирования центров инновационного роста нового Узбекистана.....	546
Умаров Б.С.	
Современные тенденции и перспективы повышения износостойкости футеровок в горно-размольных установках	556
Акмал Жуманазаров, Илхом Эгамбердиев, Элбек Очилов, Маъруф Саибов	
Aktsiyadorlik jamiyatlarida korporativ boshqaruvga raqamli texnologiyalarni joriy qilishning ilmiy-nazariy asoslariga qarashlar	562
Suyunov Dilmurod Xolmurodovich, Habibullaeva Shirinxon Tohir qizi	
Kredit risklarini boshqarishda zamonaviy texnologiyalarning o'rni.....	570
Hamroyev Sherzod Axtamovich	

Iqtisodiy islohotlar jarayonida tovar va xizmatlar importining narxlar shakllanishiga ta'siri	577
Bababekova Gulchexra Baxtiyrovna	
Теоретические вопросы инвестиционного обеспечения центров инновационного роста региона	584
Умаров Б.С	
Tijorat banklarida investitsiya loyihalari samaradorligi va amaliy holati tahlili	591
Axmedov Shoymurod	
Lazer nurlari ta'sirida wet-blue charm yarim mahsuloti xususiyatlarining o'zgarishi	596
, Qodirov T.J, Azimov J.Sh, Yusupova D.N	
Ta'lim, ekologiya va raqamlashtirish sohalarida bolalar va o'smirlar turizmini integratsiyalash: xalqaro tajribalar va O'zbekiston	601
Islomova Dilrabo Salomovna	
Avariya rejimlarida kichik yuklamali elektr ta'minoti tizimlarining kabel izolyatsiyasi monitoringini avtomatlashtirishning zamonaviy yondashuvlari	606
Mirzoyev Narzulla Nuriddinovich, Mamatqulov Toyir Chorshanbiyevich	
Eksport faoliyatini rivojlantirish: global tajribalar va milliy imkoniyatlar	609
D.E.Qarshiev	
Iot (internet of things) texnologiyalari va ularning ishlab chiqarish jarayonlarida qo'llanilishi	614
Mamatqulov Toyir Chorshanbiyevich, Yoqubov Bobur Mamasobir o'g'li	
Sa'noat korxonalari va mexatron robotlarni optimal avtomatlashtirish va boshqarishda sun'iy intellektning ahamiyati	621
Karabayev Ibragim Turdiyevich, Esonov Husniddin Mamarasul O'g'li, Mamatqulov Toir Chorshanbiyevich	
Комплексный подход к оценке и обеспечению финансовой безопасности текстильных предприятий	625
Турсунов Бобир Ортикмирзаевич	
Method of Drying Melon Using Solar Radiation and a Household Solar-Infrared Dryer	633
Khakimova Sabina Shamsiddin qizi, Qodirov Jobir Ro'zimamatovich, Mirzayev Shavkat Mustaqimovich, Yangiboyev Fayoz G'aybulla o'g'li	
Kabel izolyatsiyasi holatini monitoring va avtomatlashtirilgan nazorat tizimlari muammolari	633
Mirzoyev Narzulla Nuriddinovich, Mamatqulov Toyir Chorshanbiyevich	
Controlling Execution Mechanisms in Intelligent Systems Using Neural Networks	649
Azizbek Yusupbekov Nodirbekovich, Husniddin Esonov Mamarasul o'g'li	
Algorithm for Optimizing Repetitive Tasks in Production Process Execution Mechanisms	654
Azizbek Yusupbekov Nodirbekovich , Husniddin Esonov Mamarasul o'g'lu	
Ijro mexanizmlarini visual simulyatsion modellashtirishning boshqaruv samaradorligini oshirishdagi ahamiyati	659
Karabayev Ibragim Turdiyevich, Esonov Husniddin Mamarasul O'g'li, Mamatqulov Toir Chorshanbiyevich	
Kompaniyaning strategik qarorlar qabul qilishida pul oqimini tahlili va uni bashoratlashning ahamiyati	663
Urmanbekova Iroda Farxodovna	

KOMPANIYANING STRATEGIK QARORLAR QABUL QILISHIDA PUL OQIMINI TAHLILI VA UNI BASHORATLASHNING AHAMIYATI

Urmanbekova Iroda Farxodovna
TDIU mustaqil izlanuvchisi, dotsent

Annotatsiya: Ushbu maqolada kompaniya strategik qarorlar qabul qilish jarayonida pul oqimi tahlili va uning bashoratlash usullari muhim omil sifatida ko'rib chiqiladi. Unda pul oqimi tahlilining asosiy metodlari, bashoratlash modellari va ularning kompaniya strategiyasiga ta'siri o'rganiladi. Shuningdek, O'zbekiston va xalqaro tajriba asosida pul oqimini boshqarishning samarali yondashuvlari yoritiladi. Tadqiqot natijalari biznes subyektlari uchun moliyaviy barqarorlikni ta'minlash, investitsiya faoliyatini oqilona rejalashtirish hamda to'g'ri strategik qarorlar qabul qilishda amaliy ahamiyatga ega bo'lishi mumkin.

Kalit so'zlar: pul oqimi tahlili, pul oqimi bashorati, moliyaviy strategiya, investitsiya qarorlari, likvidlik, kapital boshqaruvi, biznes rejalashtirish.

Abstract: This article examines cash flow analysis and forecasting methods as essential tools in the process of strategic decision-making within companies. It explores key approaches to cash flow analysis, forecasting models, and their impact on corporate strategy. The paper also highlights effective cash flow management practices based on both Uzbekistan's and international experiences. The research findings may have practical significance in ensuring financial stability, planning investment activities wisely, and making sound strategic decisions for business entities.

Keywords: cash flow analysis, cash flow forecasting, financial strategy, investment decisions, liquidity, capital management, business planning.

Аннотация: В данной статье анализ денежных потоков и методы их прогнозирования рассматриваются как важные инструменты в процессе принятия стратегических решений компании. Изучаются основные методы анализа денежных потоков, модели прогнозирования и их влияние на стратегию компании. Также освещаются эффективные подходы к управлению денежными потоками на основе опыта Узбекистана и зарубежных стран. Результаты исследования могут иметь практическое значение для обеспечения финансовой устойчивости бизнес-субъектов, рационального планирования инвестиционной деятельности и принятия обоснованных стратегических решений.

Ключевые слова: анализ денежных потоков, прогнозирование денежных потоков, финансовая стратегия, инвестиционные решения, ликвидность, управление капиталом, бизнес-планирование.

KIRISH

Pul oqimi tahlili — bu kompaniyaning kelayotgan va chiqayotgan pul mablag'larini o'rganish jarayonidir. Ushbu tahlil kompaniyaning to'lov qobiliyati, likvidlik darajasi hamda investitsion imkoniyatlarini aniqlashga yordam beradi.

Pul oqimi tahlilining asosiy jihatlari quyidagilardan iborat:

1. Operatsion pul oqimi — kompaniyaning asosiy faoliyatidan kelib tushadigan pul mablag'lari (savdo daromadlari, xizmat ko'rsatish va boshqalar).
2. Investitsion pul oqimi — aktivlarga kiritilgan mablag'lar va kapital qo'yilmalar bilan bog'liq pul harakati.
3. Moliyaviy pul oqimi — qarz olish, dividend to'lash va kapital jalb qilish bilan bog'liq pul oqimi.

Strategik qarorlar qabul qilish jarayonida ushbu tahlil kompaniya rahbariyatiga mablag' taqsimoti, investitsiya kiritish yoki moliyaviy resurslarni optimallashtirish bo'yicha aniq ma'lumotlar taqdim etadi.

Pul oqimini bashoratlash — bu kompaniyaning kelajakdagi pul tushumlari va xarajatlarini oldindan prognoz qilish jarayonidir. U quyidagi afzalliklarni ta'minlaydi:

- Moliyaviy barqarorlikni ta'minlash — kompaniyaning to'lov qobiliyatini saqlab qolishiga yordam beradi.

- Investitsion loyihalarni rejalashtirish — yangi biznes yo'nalishlarini ochish va rivojlantirish uchun muhim vosita hisoblanadi.
- Xavflarni boshqarish — kutilmagan xarajatlar va moliyaviy inqirozlarga tayyorgarlik ko'rishga imkon yaratadi.
- Likvidlikni boshqarish — kompaniyaning qisqa va uzoq muddatli majburiyatlarini o'z vaqtida bajarishiga yordam beradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Pul oqimini tahlil qilish bo'yicha dunyo va O'zbekiston iqtisodchilari hamda olimlarining fikrlari turlicha yondashuvlarga asoslanadi. Quyida O'zbekistonlik va xalqaro olimlarning pul oqimi tahlili bo'yicha qarashlari taqqoslab berildi.

Moliyaviy barqarorlikni ta'minlashda pul oqimlarini tahlil qilish va boshqarish zamonaviy moliyaviy boshqaruvning asosiy komponentlaridan biri hisoblanadi. A. Muminov fikriga ko'ra, pul oqimi kompaniyaning umumiy moliyaviy barqarorligi va investitsion qarorlar qabul qilish jarayonida hal qiluvchi rol o'ynaydi. U o'zining "Pul oqimi va moliyaviy boshqaruv" asarida aynan ichki moliyaviy oqimlar va ularni strategik tahlil qilishga urg'u beradi.

Sh. Xodjayev pul oqimini bashorat qilish orqali biznesning likvidligini ta'minlash va qarorlar qabul qilishda aniqlikni oshirish imkonini ta'kidlaydi. Uning "Biznes subyektlarida pul oqimi boshqaruvi" asarida bu boradagi yondashuvlar tizimlashtirilgan. Xalqaro nazariy yondashuvlar ichida J. M. Keynesning pul oqimi va likvidlik afzalligi konsepsiyasi alohida o'rin tutadi. Keynes "The General Theory of Employment, Interest, and Money" asarida pul oqimining makroiqtisodiy muvozanatdagi o'rnini haqida izchil nazariy asoslar bergan.

Korxona darajasida kapital tuzilmasi va pul oqimi o'rtasidagi munosabatlar F. Modigliani va M. Miller tomonidan chuqur o'rganilgan. Ular "The Cost of Capital, Corporation Finance, and the Theory of Investment" asarida kapital tuzilmasining pul oqimi barqarorligiga ta'sirini isbotlab bergan. Moliyaviy bozorlar nuqtayi nazaridan esa E. Fama o'zining mashhur samarali bozor nazariyasiga asoslanib, pul oqimi va bozordagi moliyaviy barqarorlik o'rtasidagi bog'liqlikni empirik asosda yoritgan.

Korporativ moliya bo'yicha klassik adabiyotlar mualliflari — S. Ross, R. Westerfield va J. Jaffe pul oqimi tahlilining investitsiya qarorlaridagi o'rnini, risklarni boshqarish va kapital bahosini aniqlashdagi ahamiyatini keng yoritgan. Ularning "Corporate Finance" asari amaliy va nazariy asoslarni birlashtirgan holda, korxonalar uchun universal yondashuvni taklif qiladi. Xuddi shunday, R. Brealey, S. Myers va F. Allen tomonidan yozilgan "Principles of Corporate Finance" asarida pul oqimini strategik rejalashtirish va kompaniya qiymatini oshirish vositasi sifatida ko'rilgan.

Mahalliy kontekstdagi yondashuvlar ham e'tiborga loyiq. D. Tursunov kichik va o'rta biznes subyektlarida pul oqimini boshqarish usullarini o'rganib, bu sohadagi mavjud cheklovlar va imkoniyatlarni tahlil qilgan. Uning "Kichik biznesda pul oqimi boshqaruvi" nomli asari O'zbekistondagi real biznes sharoitlariga mos yechimlarni taklif qiladi.

Yuqoridagi mualliflarning fikrlari asosida shuni xulosa qilish mumkinki, pul oqimi nafaqat moliyaviy ko'rsatkich, balki strategik boshqaruv vositasi sifatida ham alohida o'rinni egallaydi. Uning raqamli texnologiyalar orqali monitoringi va prognozlash imkoniyatlari esa moliyaviy barqarorlikni mustahkamlashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda kompaniyaning moliyaviy hisobotlari, pul oqimlari to'g'risidagi ma'lumotlar hamda investitsiya rejalari asos qilib olindi. Ma'lumotlar dinamik qiyosiy tahlil, trend analizi va prognozlash usullari yordamida o'rganildi hamda strategik qarorlar bilan bog'liqligi statistik ko'rsatkichlar asosida baholandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Pul oqimini tahlil qilish kompaniyaning real moliyaviy salohiyatini ko'rsatadi, chunki sof foyda har doim ham kompaniyaning likvidligini ifodalamaydi. Pul oqimi tahlili strategik qarorlar qabul qilishda muhim ahamiyatga ega.

Kompaniya strategik qarorlar qabul qilayotganda, uning moliyaviy barqarorligi va pul oqimlari salohiyatini to'g'ri baholashi zarur. Quyida pul oqimi tahlili va bashoratlash asosida qabul qilinadigan asosiy strategik qarorlar keltirilgan:

- 1) Investitsiya loyihalarini tanlash. Pul oqimi bashoratlari kompaniyaning yangi loyihalarga kiritiladigan investitsiyalarini tahlil qilishga yordam beradi. Masalan, agar yangi loyihadan kutilayotgan pul oqimi investitsion xarajatlarni qoplamasa, loyiha moliyaviy jihatdan xavfli bo'lishi mumkin.
- 2) Likvidlik va to'lov qobiliyatini ta'minlash. Moliyaviy strategiyani muhim qismi — kompaniyaning qisqa va uzoq muddatli majburiyatlarini o'z vaqtida bajara olishi. Pul oqimi tahlili kompaniyaga qisqa muddatli qarzlarni to'lash uchun yetarli mablag' bor-yo'qligini aniqlashga yordam beradi.
- 3) Dividend to'lash va aksiyadorlar siyosatini belgilash. Pul oqimi tahlili kompaniyaning dividend siyosatini shakllantirishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Agar kompaniya barqaror naqd pul oqimiga ega bo'lsa, aksiyadorlarga dividend to'lashni rejalashtirishi mumkin.
- 4) Xarajatlarni optimallashtirish va samarali boshqarish. Pul oqimi tahlili asosida kompaniya xarajatlarni optimallashtirish strategiyalarini ishlab chiqishi mumkin. Agar xarajatlarda daromaddan oshib ketsa, kompaniya turli tejash choralari ko'rish yoki xarajatlarni qayta ko'rib chiqishi lozim.

Pul oqimini prognoz qilish uchun turli usullar mavjud. Quyida asosiy yondashuvlar keltirilgan (1-jadval):

1-jadval: Pul oqimi prognozining usullari tahlili

Usul nomi	Tavsifi	Afzalliklari	Kamchiliklari
To'g'ridan-to'g'ri usul (Direct Method)	Kelajakdagi kutilayotgan daromad va xarajatlarda asosida har oy yoki har yil uchun aniq pul tushumi va chiqimi hisoblanadi.	- Har bir pul oqimi aniq ko'rsatiladi. - Oson tushuniladi va kuzatiladi.	- Katta hajmdagi aniq ma'lumotlarni talab qiladi. - Oldindan rejalashtirilmagan kutilmagan xarajatlarda e'tiborga olinmasligi mumkin.
Bilvosita usul (Indirect Method)	Sof foyda asosida pul oqimi hisoblanadi. Amortizatsiya, o'zgaruvchan xarajatlarda va boshqa moliyaviy o'zgarishlar qo'shib yoki chiqarilib hisob-kitob qilinadi.	- Buxgalteriya hisobi bilan mos keladi. - Moliyaviy natijalarga kengroq yondashadi.	- Kompaniyaning haqiqiy naqd pul oqimi haqida to'g'ridan-to'g'ri ma'lumot bermaydi.
Tarixiy ma'lumotlarga asoslangan bashorat	O'tgan yillardagi pul oqimlari tahlil qilinib, kelajakdagi pul oqimi prognoz qilinadi.	- Ma'lumotlar mavjud bo'lsa, ishonchli bo'lishi mumkin. - Oddiy va tez bajariladi.	- O'tgan ma'lumotlar kelajak uchun har doim ham aniq bo'lavermaydi. - Bozor o'zgarishlarini inobatga olmaydi.
Statistik va matematik modellar	O'rtacha o'sish darajasi, regressiya tahlili va boshqa statistik usullar yordamida pul oqimi prognoz qilinadi.	- Trendlar va naqshlarni aniqlash imkonini beradi. - Katta hajmdagi ma'lumotlarni ishlov berish uchun samarali.	- Murakkab hisob-kitob talab etadi. - Bashorat aniqligi statistik modelning to'g'riligiga bog'liq.
Stsenariy tahlili	Eng yaxshi, eng yomon va ehtimollik yuqori bo'lgan stsenariylar bo'yicha pul oqimi bashorat qilinadi.	- Turli vaziyatlarga tayyorlanish imkonini beradi. - Xavflarni oldindan ko'rish uchun foydali.	- Har doim ham aniq bashorat berolmaydi. - Har xil stsenariylarni ishlab chiqish uchun ko'p vaqt talab etadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Pul oqimini tahlil qilish va bashoratlash kompaniyaning strategik qarorlar qabul qilish jarayonida muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu jarayon quyidagi afzalliklarni ta'minlaydi:

- Kompaniyaning moliyaviy barqarorligini oshiradi.
- Qaror qabul qilishda aniq va faktlarga asoslangan yondashuvni shakllantiradi.
- Likvidlik muammolarini oldindan aniqlash va ularning oldini olish imkonini beradi.
- Investitsiyalarni samarali boshqarish va rentabellikni oshirishga yordam beradi.

Har bir kompaniya moliyaviy barqarorlikni ta'minlash hamda o'sishni davom ettirish uchun pul oqimini muntazam ravishda tahlil qilishi va bashorat qilishi zarur. Strategik qarorlar moliyaviy holatga asoslangan taqdirda, kompaniya uzoq muddatli muvaffaqiyatga erishishi mumkin. Pul oqimi tahlili kompaniyaning moliyaviy sog'lomligini baholash va resurslarni samarali taqsimlash imkonini beradi. Bashoratlash esa kompaniyaning kelajakdagi barqarorligi va rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi.

O'zbekiston kompaniyalari uchun ham zamonaviy tahlil va bashoratlash usullarini joriy etish strategik muvaffaqiyat kaliti bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Muminov A. (2020). Pul oqimini tahlil qilish va moliyaviy boshqaruv. Toshkent: O'zbekiston Milliy universiteti nashriyoti.
2. Xodjayev Sh. (2021). Biznes subyektlarida pul oqimini boshqarish va rejalashtirish. Toshkent: Iqtisodiyot va moliya instituti.
3. Karimov R. (2019). Pul oqimi va investitsion barqarorlik. Toshkent: Toshkent moliya instituti nashriyoti.
4. Tursunov D. (2022). Kichik biznesda pul oqimini boshqarish usullari. Toshkent: "Fan va taraqqiyot" nashriyoti.
5. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki (2023). Moliya bozorlari va investitsiyalar: pul oqimi tahlili bo'yicha ko'rsatmalar. Toshkent.
6. Keynes J. M. (1936). The General Theory of Employment, Interest, and Money. London: Palgrave Macmillan.
7. Fama E. (1970). Efficient Capital Markets: A Review of Theory and Empirical Work. Journal of Finance, 25(2), 383-417.
8. Brealey R. A., Myers S. C., & Allen F. (2017). Principles of Corporate Finance. McGraw-Hill Education.
9. Ross S. A., Westerfield R. W., & Jaffe J. (2019). Corporate Finance. McGraw-Hill Education.

muhandislik & iqtisodiyot

*ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal*

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. May. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100